

Made in Yugoslavia

Rekommenderad från gymnasiet

Av Tobias Falkenstad

Året är 1992 och det råder inbördeskrig i Jugoslavien. I Sverige låser huvudpersonen Mihajlos pappa Petar in sig i familjens garage. Han tänker ta sitt liv eftersom deras hus i Serbien ockuperats av soldater. Mihajlo blir ditkallad av sin mamma Mara och de försöker tillsammans tala pappan till rätta. Vi får se familjen Petrovics historia berättas med återblickar; hur hans familj flyttar till Sverige – ”Snusarnas land”.

År 1965 kommer de tre bröderna Savo, Petar och Draco Petrovic till Sverige för att tjäna pengar. Petar och Draco har tre olika jobb och de ska betala provision till Savo som har ordnat jobben åt dem. Ju mer de jobbar desto mer provision ska de betala. När de har tjänat tillräckligt med pengar så ska de åka tillbaka till Jugoslavien som förmögna herrar och bl.a. köpa hus. Men så blir icke fallet. De blir kvar. När Petar tillfälligtvis åker hem till Jugoslavien träffar han Mara. De möts på ett pensionat. Hon fattar tycke för honom, inte av kärlek utan av svartsjuka för en annan man, dessutom får hon följa med till Sverige. Mara flyttar med till Sverige för att glömma sitt gamla liv en tid. Hon ville senare flytta tillbaka men blev istället gravid.

Mihajlo föds i Sverige och blir den i familjen som kan både svenska och serbiska. Han får fungera som tolk för sina föräldrar vid till exempel kontakter med olika

myndigheter. Mihajlo drömmer om att bli författare och allting som han är med om antecknar han i ett häfte som så småningom kommer att bli manus till en bok om familjen Petrovic. Boken får namnet "Leendet". De andra familjemedlemmarna tycker emellertid inte att författare är ett yrke att satsa på. Varför är hans far så olycklig så att han vill ta livet av sig? Filmen handlar om att familjen i slutändan alltid kommer i första hand och att man ska tro på sig själv även om det kan kännas motigt ibland.

Svenskhet

Filmen tar upp frågan om vad som upplevs som svenskt och inte svenskt. I traditionell svensk film visas invandrare på ett sätt och svenskar på ett annat.

Sinnebilden för vad som är svenskt har genom den svenska filmens historia sätt ut på olika men delvis samma stereotypa vis. Från Lasse Åbergs *Sällskapsresan* till Colin Nutleys *Änglagård*. Vad som är typiskt svensk eller inte, det är något som har och kommer att fortsätta förändras. Att vara svensk, vad innebär det? Det beror naturligtvis på vem som tillfrågas. För det mesta innebär det att man följer vissa koder som t.ex. att vara "lagom" och inte ta för mycket plats. Att vara en del av det svenska samhället är att förstå hur samhället är uppbyggt med sjukvård, skolan och olika sociala myndigheter. Detta är något Mihajlo reflekterar över i skolan när han märker att hans föräldrar bara jobbar för att bli accepterade, de hinner inte med något annat, som att exempelvis vara med sin familj. Alltså det som tidigare var något speciellt, en samlad familj, är nu en splittrad familj som bor på olika platser i Stockholmsområdet.

Men filmen menar att problem, det finns i alla familjer. Mihajlo är född i Sverige men hans mamma och pappa är inte det. Han försöker bli så svensk som möjligt. Pappan Petar vill tjäna snabba pengar i Sverige och flytta tillbaka till hemlandet. Mamman Mara vill bli svensk och för att bli det köper hon ett radhus.

- Beskriv Mihajlos situation som född i Sverige med invandrarföräldrar. Vad tror ni är det svåraste med att anpassa sig till nya förhållanden?

Ett annat spår som finns i berättelsen är att bröderna diskuterar det svenska språket som de upplever som krångligt. Det finns flera ord som de tycker låter likadant som till exempel i scenen med "jag pruttar på korven". De känner sig utanför eftersom de inte förstår skillnaden på orden.

- Vilken betydelse har språkkunskaper för att komma in i ett samhälle?

Fördomar

Regissören Lazic visar att i alla familjer finns det ett svart får som gör något dumt som de andra familjemedlemmarna inte är bekväma med. Farbrodern Savo blir i filmen en karikatyr av den kriminella invandraren. Han har vapen under kudden som får symbolisera hans vapenhandel med Japan, han håller på med olaglig spelverksamhet och han utnyttjar sin familj i enbart vinstsyfte för sig själv. Han kommer aldrig att sluta med detta eftersom han hela tiden vill ha mer. Det är han som lovar guld och gröna skogar om de andra bröderna följer med till Sverige.

- Vad finns det för fördomar om invandrargrupper och "snusarna", varför förekommer dessa? Finns det fördomar i filmen som känns igen?

- Hur kan man ändra på negativa fördomar om olika grupper i samhället? Är fördomar alltid något negativt?

Familjen

Familjetemat är något som Lazic återvänder till. Tanken att bara invandrare har en sorts problem är något som bara förekommer i fantasi och det tar Miko Lazic fram på ett rakt och ärligt sätt. Alla familjer kan ha problem och konflikter mellan exempelvis äldre som yngre släktingar.

Made in Yugoslavia är en film som menar på att vad som än händer är det viktigt med familjen. Trots att man kan ha olika jobb, olika värderingar så kommer familjen alltid i första hand. Familjen Petrovic är en familj där alla till en början är tillsammans och som sedan splittras när alla på var sitt håll skapar ett nytt liv. Familjen har inte träffats på mycket länge eftersom alla vill gå sin egna vägar och har glömt familjebanden. Men när en familjemedlem behöver stöd kommer alla till undsättning.

- Diskutera olika problem som kan förekomma i en familj.
- Vad har familjen för betydelse för dig?

I filmen får mamman ta all kontakt i Sverige då pappan inte vill lära sig svenska. Han vill i stället flytta tillbaka till Jugoslavien. Det blir mamman som tar över den traditionella fadersrollen. Det är hon som försörjer familjen och har körkort. Sonen hamnar mittemellan, ska han vara som pappan, eller som mamman och försöka anpassa sig till att bli svensk. Mihajlo väljer en egen väg och vill vara både och.

- Fundera/diskutera hur könsrollerna är uppdelade i filmen.
- Vad är jämlikhet?

Mihajlo får vara vuxen redan vid 15 års ålder när han förväntas översätta åt pappan när han är på sjukhus, eller betalar räkningar eller har kontakt med olika svenska myndigheter. Det gör att han får ett speciellt förhållande till sina föräldrar. Mamman får slita för brödfödan i sin pizzeria samtidigt som hon vill att familjen ska passa in bättre i Sverige. Hon försöker till exempel få sin man att lära sig svenska genom att låta honom beställa varor till kiosken själv.

- Hur påverkas förhållandet mellan Mihajlo och hans föräldrar av att Mihajlo får vara tolk åt sina föräldrar?
- Utnyttjar Mihajlo att fadern inte kan språket?
- Kan fadern utnyttja att han inte kan språket? Hur?

Filmens humor

Ett sätt att ta upp allvarliga saker eller ämnen kan vara att skoja om det. I filmen gör regissören Lazic något nästan burleskt av att familjen samlas vid pappans tragiska självmordsförsök. Pappan misslyckas så med att ta sitt liv att det blir komiskt.

Bensinen är slut för att kunna gasa ihjäl sig. Det saknas krok att hänga sig i, och sedan ramlar han ner från stegen och tuppar av.

Mellanbrodern kommer dit med sin son som är en kopia av Hitler. Dessutom kommer äldsta brorsan Savo dit med dropp för att prata med sin bror. Trots att han är så sjuk så har han sitt sätt att lösa konflikter genom att lägga grannarna under en bil.

Det blir en humoristisk kontrast mellan det tråkiga radhusområdet och de lustfyllda jugoslaverna. Till slut skämtar de även om att Savo blev först med att komma hem till Jugoslavien när han dog.

De olika karaktärerna som finns i filmen är väldigt överdrivna, nästan fördomsfulla, för att vi ska förstå vad för slags individer de får representera. Pappan Petar är en karaktär som både är kvinnotjusare och har ett spelberoende, ändå vill han familjen väl. Han får representera en drömmare som inte ser verkligheten utan tror att pengar är vägen till allt.

- Kan man skämta om vad som helst?
- Hur har Mihajlo utvecklats under filmen?

Mål i livet

Filmerna visar på att oavsett var ifrån man kommer och var i livet man befinner sig så kan man nå sitt mål. Mihajlos mål är att bli författare och använda det skrivna ordet som sitt vapen. För att kunna göra detta måste han behärska det svenska språket. Hans far är en drömmare som vill tillbaka till sitt hemland och hans mamma har ett mål att få ett svenskt liv med radhus genom att slita och spara pengar.

- Reflektera över hur det känns att vara född i ett land medan alla äldre släktingar kommer från ett annat land.
- Hur skulle eleverna vilja se sina liv vara om 10 år?

Produktionsuppgifter

Sverige 2005

Producent: Klara Björk & Daniella Prah

Manus: Miko Lazic

Regi: Miko Lazic

Foto: Rade Vradic

Scenografi: Mile Jeremic

Klippning: Almir Kenovic

Kompositör: Mario Adamson

I rollerna

Mihajlo 24 – Sasha Drakulic

Mihajlo 16 – Pavle Martinoski

Petar – Slobodan Ninkovic

Marija – Natasa Ninkovic

Farfar – Velimir Zivojinovic

Savo – Milorad Mandic

Draco – Dragan Jovanovic

Läraren – Göran Jens Hultèn

Ingmar – P-G Hylèn

Tekniska uppgifter

Speltid: 95 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby SRD

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 25 november 2005

Distribution

Triangelfilm, Birger Jarlsgatan 41 A, 111 45 Stockholm Tel 08-440 14 61/62, fax 08-20 09 90

www.triangelfilm.se